

A Rákóczi-szabadságharc kitörésének 300. évfordulója

ELŐSZÓ

1703 júniusában II. Rákóczi Ferenc, az erdélyi fejedelmek leszármazottja Lengyelországból Magyarországra jött, s jobbágyok és kispapok élére állva kirobbantotta a szabadságharcot. Jeles évfordulóról van szó, hiszen háromszáz évvel ezelőtt került sor erre az eseményre, amely létrehozta a független magyar államot és az önálló Erdélyt. Igaz, hogy csak rövid időre, hiszen nyolc évvel később, 1711-ben a szatmári szerződés megghiúsította ezt a tervet, kiegyezést hozott a Habsburg-házzal, megtartva a nemesség privilégiumait, de feladva az ország és Erdély függetlenségét.

A Magyar Tudomány olyan tanulmányokkal emlékezik meg erről az évfordulóról, amelyek felhasználják a legújabb kutatási eredményeket. R. Várkonyi Ágnes Rákóczi államáról szól, amely megteremtette a magyarság és a nemzetiségek egyetértését s a vallások közötti megegyezést, tehát egy olyan politikát, amely egyszerre fejezte ki a nemesség és a jobbágyok legfőbb érdekeit a Habsburg-házzal szemben. Bánkúti Imre az ország gazdasági helyzetéről szól, amelyre Nyugat-Európához képest az elmaradottság volt jellemző, és amely ilyen módon bizonytalan alapot teremtett a hadsereg fenntartásához és az állam irányításához. A rézpenz be-

vezetése és a franciák által nyújtott segítség nem tudott változtatni a helyzeten, a szabadságharc végén az ország kimerült. Köpeczi Béla bemutatja Rákóczi külpolitikáját, amelynek fundamentuma a francia szövetség volt. Ez elvezetett az 1708-ban felfektetett, XIV. Lajos és Rákóczi közötti szerződés-tervezetekhez, amelyeket a megromlott helyzet miatt senki sem írt alá. 1707-ben I. Péter felajánlotta a fejedelemnek a lengyel koronát, amelyet ő a varsói szerződésben bizonyos feltételekkel elfogadott. II. Ágost azonban a cári engedélyével visszament Lengyelországba, s ez utóbbi már csak a bécsi mediatációt kísérte meg, de sikertelenül. A bujdosásban a fejedelem folytatta francia, spanyol, orosz vonatkozású diplomáciai tevékenységét, de a nemzetközi elszigeteltségen nem tudott segíteni. Tóth Ferenc a bujdosás időszakát dolgozza fel, felhasználva újabb adatokat is, így többek között Rákóczi franciaországi és törökországi helyzetéről és a kuruc emigrációról.

Reméljük, hogy az említett tanulmányok hozzájárulnak a szabadságharc történetének jobb megismeréséhez, és igazolják azt, hogy Rákóczi nemcsak a magyar és az erdélyi függetlenség harcosa volt, hanem a magyar felvilágosodás egyik előfutára is.

Köpeczi Béla